

Hervormingsdag
31 oktober 2010
Grote of St. Vituskerk Stiens
Romeinen 1, 8-17 en Johannes 2, 13-22

Gemeente van Jezus, onze Heer,

Vandaag dus Hervormingsdag 2010. Bijna 500 jaar geleden op 31 oktober 1517 publiceert Maarten Luther zijn academische stellingen tegen de handel in aflaten. Dit is het symbolische begin van het Protestantisme. Hij zal zijn stellingen een jaar later verdedigen in Heidelberg tijdens een kapittel van Augustijnen. Paus Leo X excommuniceert hem in augustus 1518. De katholieke clerus was vooral ook erg boos over de stelling van Luther dat concilies kunnen dwalen. In 1521 eist de Paus dat Luther de inhoud van 20 van zijn eigen boeken herroept. Hij weigert en duikt een jaar onder op de Wartburg.

Hier, in het begin van de 16^e eeuw, liggen dus de roots van onze PKN. Of we daar nou trots op moeten zijn, weet ik niet. Luther was namelijk absoluut geen lieverdje.

Een aantal van zijn stellingen en uitspraken zouden wij vandaag de dag onderschrijven, bijvoorbeeld, dat de Schrift de enige bron van geloof is. Maar er zijn ook kerkwetten van Luther, waar ik het zeer mee oneens ben, bijvoorbeeld: onderdanen moeten de vorst altijd gehoorzamen, ook als de vorst zich misdraagt.

En er zijn uitspraken van Luther, die zeer controversieel zijn: Denk bijvoorbeeld aan zijn haat tegen de joden.

In 1543 verscheen Luthers pamflet getiteld: Over de Joden en hun leugens.

En de maatregelen die hij tegen de joden wil nemen liegen er niet om:

1. Synagogen en Joodse scholen moeten in brand gestoken worden.
2. Huizen van Joden moeten afgebroken en verwoest worden.
3. Joodse gebedsboeken moeten afgenomen worden.
4. Rabbijnen en andere Joodse geleerden moet, op straffe van de dood, verboden worden ooit nog iemand het Joodse geloof te leren.
5. Sieraden en geld van de Joden moet afgenomen worden.
6. Joden mogen zich niet meer op straat vertonen.
7. Joden moeten opgepakt worden en in werkkampen gestopt worden.

Het is bijzonder wrang dat Hitler vierhonderd jaar later deze maatregelen tot in het extreme ten uitvoer brengt.

Zeer omstreden dus deze kerkhervormer Luther, de strijder, die aan alle kanten strijd lijkt te voeren: met de Paus, met hoofdkantoor van de kerk, maar ook strijd met de duivel, strijd met de joden, strijd met zichzelf. En in die strijd behoorlijk zwart-wit denkend en handelend.

Waarschijnlijk een driftig baasje, deze Luther, aan wie wij aan de andere ook mooie kerkliederen te danken hebben.

En ik moet zeggen, Luther zegt ook dingen die me uit het hart gegrepen zijn, bijvoorbeeld:

1 elke gelovige heeft het recht om de bijbel op zijn eigen wijze uit te leggen (in wezen is dit een erg joodse opvatting)

2 alleen door geloof kan de mens in de hemel komen, sola fide; je zou kunnen zeggen: De grondwet van het Protestantisme.

3 elke gelovige draagt ook het priesterschap

Waar wij de kerkhervormers van de 16^e eeuw in elk geval dankbaar voor blijven dat is dat zij de katholieke kerk van die dagen op bepaalde punten aangeklaagd en ontmaskerd hebben. Bijvoorbeeld op het punt van de handel in aflaten en het punt van de macht van het pontificaat. We mogen blij zijn met de synodale structuur van onze kerk, waardoor er in gemeenschap besluiten kunnen worden genomen.

Maar meteen beseffen wij, zeker ook in Nederland, hoe kwetsbaar het protestantisme was en is. Want wat zijn we bekwaam geworden in kerkafsplittingsen, kerkafscheidingen, schisma's, ruzies en kerkpolitiek waar je je soms kapot voor schaamt. Dus om nou te zeggen dat het protestantisme een betere kerk werd dan de moederkerk, dat is ook absoluut niet waar.

En hoe gaat het met de kerk in onze dagen? Wekelijks worden er in Nederland twee kerkgebouwen gesloten, zowel katholiek als protestants. Gister nog was er een reportage op de televisie over overvloedige liturgische attributen, die aan musea aangeboden worden.

Hoe gaat het met de gereformeerde of hervormde kerk? Hebben we elkaar werkelijk gevonden? En hoe kijken we naar de dissidenten uit eigen kring die overgestapt zijn naar een zwaardere of een vrolijkere kerk? Zijn we blij dat ze weg zijn?

Hoe gaat het, om met Luther te spreken, met het priesterschap de gelovigen in ons dorp in onze kerk? Lukt het ons om daar dagelijks handen en voeten aan te geven?

En weten we wat ons te doen staat, als kerk in onze dagen?

Laten we voor het antwoord op die vraag weer teruggaan tot de bron, tot de Schrift zelf, volgens Luther de enige bron van geloof.

In Johannes 2 zien we Jezus in Jeruzalem, vlak voor het Pesachfeest bij de tempel. Jezus wordt woedend als hij de marktkramen, de handelaars en de sjaggers op het tempelplein ziet, maakt een zweep van touw en jaagt de hele handel eruit. "Maak van het huis van God geen marktplaats" schreeuwt hij.

Na de eerste schrik zijn er enkele joden die hem vragen: met welk teken kunt u bewijzen dat u dit mag doen. En dan zegt Jezus: "Breek de tempel af, ik zal hem in drie dagen weer opbouwen."

En een later staat er: Hij sprak over de tempel van zijn lichaam.

Jezus spreekt hier over zichzelf. Niet over de stenen en balken en het goud van de tempel, maar over zichzelf, over zijn eigen leven spreekt hij.

En ik zou willen zeggen: Laat het in onze kerk uiteindelijk dus ook niet gaan om de stenen en de balken en de versierselen van het gebouw. We hebben het allemaal wel nodig, om kerk te zijn, om de schriften te openen, maar het gaat uiteindelijk natuurlijk om het leven zelf.

Kerk zijn gaat uiteindelijk om het daadwerkelijk in praktijk brengen van de wil van God. Kerk zijn dat wordt tastbaar en werkelijkheid als de werken van barmhartigheid, zoals beschreven in de Bergrede, gedaan worden door ons.

1. hongerigen spijzen
2. De dorstigen laven
3. De naakten kleden
4. De vreemdelingen herbergen
5. De zieken bezoeken
6. De gevangenen bezoeken
7. De doden begraven

En in de Middeleeuwen formuleerde de kerk de 7 geestelijk werken der barmhartigheid:

8. De zondaars vermanen
9. De onwetenden onderrichten
10. Voor de levenden en overledenen bidden
11. In moeilijkheden goede raad geven

12. De bedroefden troosten
13. Het onrecht geduldig lijden
14. Beledigingen vergeven

Hieraan herken je de kerk, als het goed is. Elke kerk. Katholiek, protestant, pinkster, baptist, maakt niet uit. Hieraan herken je de ware kerk. Dus laat een protestant zich niet verheffen boven een baptist, of een katholiek zich minder voelen dan een gereformeerde, want de schrift geeft de richting aan.

Jezus spreekt van de tempel van zijn lichaam. Hij belichaamt de weg die wij gaan, onder Gods hoede, een kleurrijk, maar kwetsbaar leven, dat wij uiteindelijk uit handen moeten geven in de liefde van God.

Nee om de stenen gaat het niet, hoezeer we er ook aan verknocht zijn, het gaat om het leven zelf. Toon Hermans zegt dat zo:

HET LEVEN

Het leven stoot je om en helpt je op
Als een horzel steekt het je
En het streelt je als je geliefde

Het versiert je huis
Met de slingers van het voorjaar
En het doet je vluchten voor de kou

Het leven jaagt je angst aan
In het holst van de nacht
En zegent je
Met de heldere genade van het morgenlicht

Het vult je hart tot aan de rand
Met blijdschap
En doet je schreien als een kind

Het rumoert in je
Met haar zinnelijkheid
Het fluistert je een schietgebedje in
Als er gevaar is

O wonder
Dat ik dit onnozele
Grandioze leven leven mag.

Waarom herkennen wij de kerk?

Paulus geeft ons nog een tweede aanwijzing. Meteen in het begin van de brief aan de gemeente in Rome groet hij hen hartelijk en zegt vervolgens: “Ik dank God voor u allen, omdat er in de hele wereld over uw geloof gesproken wordt.”

De christelijk gemeente in Rome blijkt bekend en herkend te worden door haar geloof.

En later schrijft hij: “Ik verlang naar jullie om door jullie geloof bemoedigd te worden.”

Voor de kerk in onze dagen is dit een onmisbare bron:

De kerk mag worden herkend aan haar geloof.

Aan u en mij mag te zien zijn dat wij kerk zijn, dat wij op Gods liefde en leiding vertrouwen, door ons geloof.

En geloof hier dan niet als een mening, overtuiging of dogma, maar geloof als een overtuiging, als een oprechte innerlijke gezindheid. Geloof dat vooral herkenbaar is als vertrouwen.

In het Engels gebruiken ze voor geloven twee woorden: To believe in God, en: To have Faith. Dus geloven dat God bestaat en vertrouwen hebben.

Over dat laatste, over vertrouwen, spreekt Paulus als hij schrijft aan de gemeente in Rome. Het is het vertrouwen waaruit hijzelf ook put. Persoonlijk raakte hij doordrongen dat zijn strijd tegen de christenen goddeloos was, omdat hij daarmee respectloos handelde tegen het leven. Na zijn bekering was hij doordrongen van de liefde van God.

Niet, dat hij daarna nooit meer twijfelde. Nee, zijn leven had ook ups en downs, en zijn geloof ook, en daarom verlangt hij zo naar die onderlinge bemoediging in het geloof. Paulus weet dat hij bemoediging behoeft, om verder te kunnen en om te durven blijven geloven.

En dat kennen u en ik ook. Dat wij bemoediging nodig hebben om verder te kunnen. Dat kennen we uit ervaring, toen het leven zwaar was, toen er groot verdriet kwam, of grote radeloosheid en angst. En daaraan herken je dus ook de kerk van alle tijden: Aan de wijze waarop wij elkaar binnen en buiten de kerk bemoedigen in geloof, in vertrouwen.

Hervormingsdag 2010 zou ik daarom niet met trots willen vieren, maar met dankbaarheid.

En deze dag als een kans grijpen om in de Schriften de missie van de kerk opnieuw te ontdekken en te ontvangen.

De kerk in deze wereld mag naar Jezus wil herkend en bekend worden aan:

- 1 haar gerichtheid op het leven, in het bijzonder het leven van Christus
- 2 het in praktijk brengen van de 14 werken der barmhartigheid
- 3 haar geloof
- 4 haar eigen moed en de onderlinge bemoediging

Als wij die weg gaan dan stijgen wij vrijwel automatisch uit boven controversen, conflict en kerkmuren.

Het grandioze leven te leven, to have Faith, niet bang te zijn, dichtbij elkaar en dichtbij God.

Hij zegene u op die weg.

AMEN

Ds. Ulbe Tjallingii